

Anayasayı Kim Yapar?

Temsili demokrasi söz konusu olduğunda bu sorunun cevabı elbette "parlamento" olmalı. Ancak anayasa gibi toplumsal sözleşme niteliği taşıyan, toplumdaki her bireyin yaşamını doğrudan ilgilendiren bir kanunlar bütünü söz konusu olduğunda, sorgulanması gereken bu meclisin nasıl oluştuğu, toplumu temsil etme yeteneği ve uzlaşmacı tutumu olmalı.

Parlamentodaki tüm partiler geçtiğimiz genel seçimler öncesinde Türkiye'nin yeni bir anayasa ihtiyacı olduğunu ve bu anayasanın katılımcı bir süreçte, mümkün olan en geniş mutabakatla hazırlanması gerektiğine ilişkin mesajlar verdi. Elbette burada kilit kavram "mümkün olan en geniş mutabakat" cümlesinde saklı. Bu mümkün olanın ne olduğunu toplumun yeni anayasa sürecine katılım hevesi ve bu katılım mekanizmalarının oluşup oluşmadığı ile ilgili. Seçimler sonrasında TBMM'de kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonu her partiden eşit sayıda katılımla oluşturuldu ve hazırlanacak taslaktaki kararlarda oy birliği esas alındı. Ancak bu yeterli mi?

Yeterli olmadığı düşünülerek Anayasa Uzlaşma Komisyonu topluma bir çağrı yaptı ve yeni anayasa konusundaki bireysel ve kurumsal düşüncelerini iletilmesini istedi. Geçen süre içinde yeterli bir katılım sağlanamadı, medyada bu konu gündeme getirilmedi, toplumun büyük çoğunluğu yeni anayasa sürecine ilgisiz kaldı.

Bu noktada devreye sivil toplum örgütleri giriyor. Yeni bir anayasa için mümkün olan en geniş mutabakatın sağlanması, temel toplumsal konularda çalışan, toplumdaki tüm

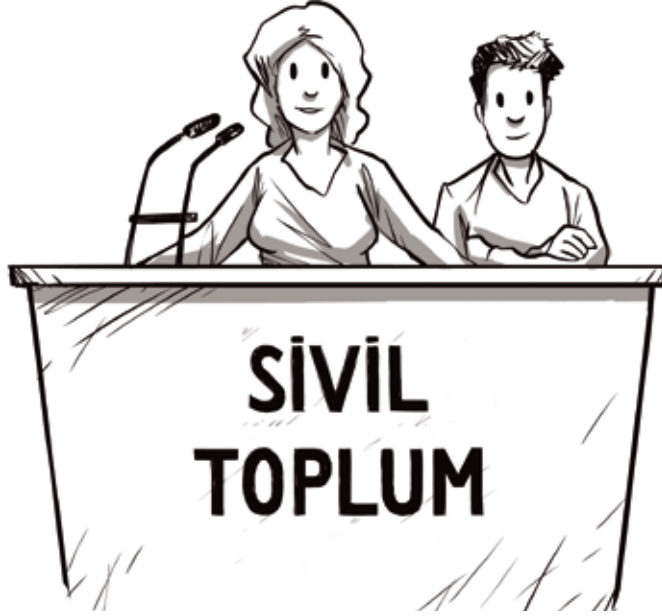
dezavantajlı kesimleri temsil yeteneği bulunan sivil toplum örgütlerinin etkin katılımıyla mümkün olabilir. Bu anlamda, Bizsiz Anayasa Olmaz Platformu ve benzeri girişimlerin sürece katılması, sivil toplum örgütlerinin yeni anayasa konusundaki görüşlerinin kamuoyu tarafından öğrenilmesi ve tartışılması, vatandaşların sürece katılmak için cesaretlendirilmesi ve tüm görüşlerin Meclis Anayasa Uzlaşma Komisyonu tarafından dikkate alınması yeni anayasanın sadece içerik olarak değil hazırlanma süreci olarak da demokratik niteliğini ve

meşruiyetini belirleyecektir. Bu durumda, demokratik, katılımcı, sivil bir anayasa için en büyük görev ve sorumluluk sivil toplum örgütlerine düşmektedir. Yeni anayasa sürecinin başarıya ulaşabilmesi için, sivil toplum örgütleri "Bizsiz Anayasa Olmaz" diyebilmeli ve bunun gereğini yerine getirebilmelidirler.

Bizsiz Anayasa Olmaz Kampanyası da bu noktada katılımcı bir anayasa sürecine sivil toplum örgütlerini davet ediyor. Nisan sonunda sivil toplum örgütlerinin görüş bildirmesi için tanınan süre sona erdikten sonra ulaşılabilen tüm görüş ve önerileri derleyerek

bir rapor yazılacak. Böylelikle 2012 yılında sivil toplum örgütlerinin yeni anayasadan ne beklediği kayıt altına alınacak. Anayasa taslağının yazım aşamasında da bu çalışma sivil toplum örgütlerinin görüşlerinin ne ölçüde taslağa yansıtıldığını görebilmek için bir referans belgesi olmasını amaçlıyoruz. Bu yüzden tüm sivil toplum örgütlerini görüşlerini bildirmeye, yeni anayasadan ne beklediklerini söylemeye davet ediyoruz.

Bizsiz sivil, demokratik, katılımcı bir anayasa olmaz!

STGM'den

Bizsiz Anayasa Olmaz Platformu Anayasa Uzlaşma Komisyonu ile görüştü

STGM ve Bizsiz Anayasa Olmaz Platformu temsilcileri Anayasa Uzlaşma Komisyonu ile görüştü. STGM'nin organize ettiği Bizsiz Anayasa Olmaz toplantıları sonucunda şekillenen ve yerel hak temelli STÖ'lerin örgütlenme özgürlüğü alanındaki talepleri ile anayasa yapım sürecine yönelik önerilerini özetleyen metin komisyon üyelerine sunuldu.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu ile görüşmeye Bizsiz Anayasa Olmaz Platformu'ndan Kamuran Parlıtı (Buca Engelliler Derneği), Zafer Kırac (Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği), Mehmet Hanifi Kılınç (Mazlum-Der İzmir Şubesi) ile STGM adına Levent Korkut ve Özgün Emre Sorkun (STGM) katıldı.

Platform adına sunum yapan Levent Korkut, katılımcı demokrasi, çoğulculuk, çok kültürlülük, egemenlik, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, STÖ'lerin karar alma mekanizmalarına katılımları gibi temel konular ekseninde STÖ'lerin örgütlülüğünün ve karar alma mekanizmalarına katılımlarının güçlenmesinin önünü açacak önerileri komisyon üyelerinin dikkatine sundu. Sunumun ardından, STÖ temsilcileri katılım olanaklarının kısıtlandığı bir

anayasanın günlük yaşama ve örgütlenme pratiklerine etkilerini komisyon üyeleri ile paylaştı.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na sunulan rapor örgütlenme özgürlüğüne ilişkin anayasa önerilerini içeriyor. Rapor yeni bir anayasanın hazırlıklarının yapıldığı bir dönemde, örgütlenme özgürlüğünü ilgilendiren anayasa maddelerinin de ele alınması gerektiğini dile getiriyor ve bu konunun

Türkiye'nin demokratikleşmesindeki önemini vurguluyor. Komisyona sunulan rapor üç bölümden oluşuyor. Giriş bölümünün ardından Örgütlenme konusunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1982 Anayasası'nda ele alınışı ortaya konuluyor ve son bölümde de yapılacak yeni anayasada örgütlenme özgürlüğü ile ilgili hükümler konusunda öneriler yer alıyor. Farklı dünya ülkelerindeki demokratik deneyimlerin, sivil toplum örgütlerinin en fazla çoğulcu, katılımcı ve ademi-merkeziyetçi demokrasiler de etkin olduklarını ortaya koyduğu ve bu nedenle yeni anayasada ademi merkeziyetçiliğin, çoğulculuğun ve katılımcılığın birer ilke olarak benimsenmesi gerektiği belirtiliyor.

Kampanya Hakkında

2011 yılının başından beri sayıları artarak yaklaşık 150'yi bulan sivil toplum örgütü, STGM'nin kolaylaştırıcılığıyla 7 bölgede düzenlenen toplantılarda sivil anayasayı tartıştı. Fikirlerde farklı, katılımda ortak bir düşüncenin gelişmesi için hareket eden sivil toplum örgütleri Bizsiz Anayasa Olmaz Platformu'nu oluşturdu. Platform yeni anayasanın toplum tarafından tartışılması, daha fazla STÖ'nün sürece katkı yapması, yurttaşlar arasında yapılan çalışmalarla ilgili bir farkındalık oluşturması amacıyla bir kampanya düzenleme kararı aldı. Bu noktadan hareketle Bizsiz Anayasa Olmaz Platformu'nun önerisiyle STGM tarafından Bizsiz Anayasa Olmaz kampanyası hazırlandı.

Kampanya, daha fazla sivil toplum örgütünün ve yurttaşın yeni anayasa sürecine katılımını ve sunulan görüş ile önerilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından dikkate alınmasını sağlamayı amaçlıyor.

Kampanya sonunda görüş ve öneriler toplanarak bir rapor hazırlanacak ve sivil toplum örgütlerinin yeni anayasadan beklentileri kamuoyu ile paylaşılacak.

www.bizsizanayasaolmaz.org
www.facebook.com/bizsizanayasaolmaz
www.twitter.com/BizsizOlmaz
www.tinyurl.com/BizsizOlmaz

Bizsiz Anayasa Olmaz Kampanyası

Bizsiz Anayasa Olmaz Kampanyası, yeni anayasa sürecinde sivil toplum örgütlerinin görüşlerini yaygınlaştırmayı ve bunların kamuoyunda tartışılmasını amaçlıyor. Bu nedenle Siviliz'in bu sayısını sivil toplum örgütlerinin görüşlerine, sürece ilişkin düşüncelerine ve umutları ile kaygılarına ayırdık. Söyleşilerin yeni anayasa tartışmasına katkı sağlayacağını umuyoruz.

Anayasaya "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini" sağlayacak temel prensipler yerleştirilmeli

Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı avukat Sema Kendirci Uğurman ile yeni anayasa süreci hakkında görüştük.

Yeni anayasa tartışmalarında Meclis'in yaklaşımı ve toplumun katılımını nasıl görüyorsunuz? Süreç sizce nasıl işliyor?

Öncelikle "yeni anayasa" sözcüğünün doğru kullanılıp kullanılmadığı konusunda endişelerimi açıklamak isterim. Bu konuda hukuki olarak bir kavram kargaşası yaşadığı düşüncesindeyim. Zira "yeni anayasa" dediği zaman istisnasız anayasanın tüm maddelerinin yeniden düzenlenmesi gerektiği açıktır. Ancak anladığımız kadarı ile ya da net olmayan bir husus dikkatimi çekmektedir. Bu da "referandumda onaylanan maddeler de değiştirilecek mi" sorusudur. Örneğin: Başta Eşitlik maddesi olan 10. maddedeki düzenlemenin mutlaka değiştirilmesi gerektiği açıktır. Buna benzer düzenlemeler değiştirilemeyecekse buna "yeni anayasa" dememiz mümkün olamaz. O zaman bu adlandırmayı 1982 Anayasası'nın referandum dışında kalan maddelerinin değiştirilmesi olarak kullanmak ve "yeni anayasa" dememek gerektiğini düşünmekteyim.

Zira Anayasa Kadın Platformu olarak da açıkladığımız üzere; yeni anayasa için, toplumsal meşruiyeti olan katılımcı, geniş bir tartışma ortamı sağlanmalıdır. Daha sonra, toplumsal farklılıkları da en az siyasi farklılıklar kadar hesaba katan, toplumsal ve siyasi temsil gücü yüksek bir anayasa Meclisi oluşturulmalıdır. Anayasa Meclisi, parlamento içi ve dışı siyasi partileri ve sivil toplum örgütlerini kapsayacak bir anlayışla oluşturulmalı ve bu Mecliste %50 kadın temsili, toplumun her kesiminden kadınlara yer verilerek sağlanmalıdır diye öngörmekteyim.

Şu anda sürdürülmekte olan sürecin de, önerdiğimiz katılımcılık gerçekleşmediği için çok sağlıklı olmadığını düşünmekteyim, yazılı olarak gönderilmesi istenen görüşlerin ne kadar değerlendirmeye alınacağı konusunda kuşularımı da belirtmek isterim.

Sizce yeni anayasa Türkiye'nin toplumsal sorunlarının çözümlenmesine katkıda bulunur mu?

Yapılacak anayasa değişiklikleri toplumsal sorunların çözümlerine katkıda bulunursa zaten kabul edilebilir olacaktır.

Ancak nüfusun diğer yarısının düzenleme masasında yer alamadığı yani eşit temsil ve eşit katılım hakkına sahip olmadığı bir ortamda üretilen bir metnin ne kadar ihtiyaçları karşılayabileceği kuşkuludur. Bunun yanı sıra, TBMM'de şu andaki yasa yapım süreçlerindeki izlenen yöntem, yani "sayısı çok olanın isteği oluyor" görüntüsünün de, çözümlere açık ve bir uzlaşma zeminine uygun olmadığı izlenimini verdiği kesindir.

Yeni anayasanın herhangi üç maddesini siz yazıyor olsaydınız, hangi konu ya da konulardaki maddeleri yazmak isterdiniz? Neyi amaçlardınız?

Öncelikle, değiştirilecek Anayasaya, uluslararası sözleşmeler dikkate alınarak alınarak "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini" sağlayacak temel prensiplerin yerleştirilmesi konusunda ısrarcı olunması gerektiğini düşünürdüm.

İkinci olarak: Ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik ve birey temelli bir bakış açısı ile bireyin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasının ve buna bağlı olarak da bireyin temel güvencesi olan yargı bağımsızlığını sağlamanın anayasanın ön koşulu olduğunun kabulünü önerirdim.

Hak ve özgürlüklerin fark gözetilmeksizin eşitlenmesini bekliyorum

Eğitim Hakları Derneği'nden Nurettin Aldemir ile yeni anayasa ve süreci hakkında sohbet ettik.

Sizce yeni bir anayasa gerekli mi? Mevcut anayasa toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenebilir mi?

Eğitim Hakları Derneği olarak yeni anayasa sürecinin olumlu yanının, yeni bir anayasa ihtiyacının toplumun tüm kesimleri tarafından kabul edilmiş olması olduğunu düşünüyoruz. Dernek olarak bundan başka olumlu bir taraf gördüğümüzü söyleyemeyiz. Yeni anayasanın toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışacağını düşünüyoruz. Kişisel olarak parlamentonun diğer bileşenlerine, farklı ideolojik görüşü olan kesimlere, farklı etnisitelere, farklı inanç gruplarına, STÖ'lere, demokratik kitle örgütlerine yönelik gözlemlerim tutum toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir anayasa hazırlanacak gibi gözükmediği. Bu iklimde ortaya çıkacak olan anayasa bana kalırsa ancak bir dayatma anayasası olabilir. Anayasa halk oylaması ile kabul edilebilir. Ancak bu toplumun her kesiminin hak ve özgürlüklerini garanti altına alan bir anayasa olacağı anlamına gelmez. 1982 Anayasası'ndan elbette farkı olacaktır. Yine de nitelik olarak ondan çok farklı olmayacağını düşünüyorum.

Bu şekilde düşünmenize neden olan etken ya da etkenler nelerdir?

Hazırlanacak olan anayasa toplumda yaşayan herkesin, farklılıkları ne olursa olsun hak ve özgürlüklerini güvence altına alacak demokratik bir anayasa olacağına bu bir uzlaşma gerektirir. Bu süreçte bana kalırsa uzlaşmaya gidiliyor gibi yapıyor. Mesela inanç özgürlüğü konusu... İnanç özgürlüğünün sadece Hanefi-Sünni inanca indirildiği bir ortamda farklı inanç gruplarının kendi hak ve özgürlüklerini garanti altına alınacağı bir anayasa beklemek hayalperestlik olur. Bir somut örnek daha vermem gerekirse, Kürt sorunu bu ülkenin en büyük sorunudur. Bu ülke demokratikleşecek ise, demokratik bir anayasadan bahsedebilirsek Kürt sorununu çözen bir anayasadan bahsetmemiz gerekmektedir. Kürt sorununu "terör sorunu" olarak algılayan bir meclisin bu demokratik hakların garanti altına alınacağı bir anayasa hazırlamasını beklemek en azından benim becerebildiğim bir şey değil.

Peki yeni anayasadan beklentileriniz neler?

Çıkacak olan anayasadan beklentilerim farklı, olması gereken anayasadan beklentilerim farklı. Ama kısaca şöyle

özetleyebilirim. Bu anayasadan en azından hak ve özgürlüklerden yana uçurumu daraltmasını bekliyorum. Erkek egemen bir toplumda kadınların haklarının da erkekler kadar olmasını, farklı cinsel yönelime sahip bireylerin haklarının erkekler kadar teminat altına alınmasını, farklı etnik grupların, azınlıkların Türkler kadar hakka sahip olmasını, farklı inanç gruplarının Sünni Müslümanlar kadar hakka sahip olmalarını sağlayacak bir anayasa bekliyorum. Esas itibarı ile hangi hak kategorisinden bakarsak bakalım hak ve özgürlüklerin fark gözetilmeksizin eşitlenmesini bekliyorum.

Bunun için ne yapmak lazım sizce?

Bir şeyler yapmak lazım elbette. Herkesin bir şeyler yapması lazım. En azından iyi bir şeyler söylenemiyorsa, kötü bir şey söylememek lazım. İlk şart bu bence. Aslında bu şart doktorlar için etik kuraldır. Hastanız için iyi bir şey yapma şansınız yoksa ya da yapamıyorsanız ona zarar vermeyeceksiniz.

"Anayasanın üç maddesini siz yazın" denilse hangi konu ya da konulardaki maddeleri yazmak isterdiniz?

Anayasanın 4. Maddesi ile güvence altına alınan ilk 3 maddesini değiştirdim. Bilimsel olarak toplumun ve ihtiyaçlarının değişebileceğini kabul ediyorsak doğal olarak bizimle ilgili de her şeyin değişebileceğini kabul etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Dezavantajlı grupların mevcut anayasadaki temsiliyeti yeterli düzeyde değil!

Diyarbakır Kent Konseyi Yerel Gündem 21'in yeni anayasa süreci ile ilgili görüşlerini aldı.

Türkiye yeni bir anayasa hazırlamayı tartışıyor. Bu süreçte dair herhangi bir çalışmanız oldu mu?

Diyarbakır Kent Konseyi Yerel Gündem 21 öncülüğünde engelli hakları alanında çalışan 19 farklı dernek Diyarbakır Engelliler Meclisi'ni oluşturdu. YG21 Engelliler Meclisi, 2011 Ekim ayında hukuk çalışma komisyonu oluşturarak "Yeni Anayasa'da Engelliler" başlıklı bir taslak hazırladı. Hazırlanan taslak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Anayasa Komisyonu'na gönderildi ve 12 Mart 2012'de TBMM'de hazırladığımız "Yeni Anayasa'da Engelliler" sunumunu 40 dakikalık görüşmeyle ilgililere ilettik. Yeni anayasa çıkana kadar sürecin takipçisi olacağız.

TBMM'nin ve sivil toplum örgütlerinin sürece katılımını nasıl değerlendiriyorsunuz? Çalışmalar yeterli mi?

TBMM'nin içerisindeki dört siyasi partiden oluşan Uzlaşma Komisyonu'na baktığımızda, burada eşit temsiliyetin olması bir avantajdır. Fakat halkı sürece katma konusunda Meclis'in zorlandığını görmekteyiz. Bunun sebebinin tek merkezden herkese ulaşmaya çalışmak olduğunu düşünüyoruz. Türkiye'deki 7 coğrafi bölgede "Yeni Anayasa Çalışma Büroları" açılsaydı, halktan talepler daha rahat toplanabilirdi. Böylece gerçek talepler ışığında yeni bir anayasa yazılabilirdi.

Türkiye'de sendikalar, siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, basın ve yayın kuruluşları yeni anayasa yazım sürecine ilgi duyuyor. Özellikle Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği her ilde, toplumun her kesiminden görüş almaya çalışıyor ve bu elbette çok önemli bir çalışma. Ancak görüş bildirme noktasında başta konfederasyonlar, federasyonlar, genel merkezler ve şubeleri Türkiye genelindeki örgütlü yapılar eksik

kalıyorlar. Saydığımız bu örgütlü yapılar tam da 1982 darbe anayasasının en çok mağdur ettiği yapılar. İktidarlarını kaybetme korkusu duymadan her örgütlü yapının yeni anayasa sürecine katkı koyması gerekiyor

Ayrıca engelli, kadın, çocuk, Roman, Kürt, LGBTT vb. dezavantajlı grupların mevcut anayasadaki temsiliyeti yeterli düzeyde değil. Yeni anayasada özellikle dezavantajlı grupların çok ciddi bir şekilde görüş bildirmeleri gerekir. TBMM'de sosyal devlet anlayışı gereği, bu grupların görüş ve önerilerini dikkate almalı, hak ve özgürlükleri anayasal güvenceye oturtmalı.

Anayasadaki bazı maddelerin değiştirilmesinin bile teklif edilemez olduğu belirtiliyor. Bu maddeler değişmeden yeni bir anayasa yapmak mümkün mü?

Anayasal metinler her şeyden önce o ülkede yaşayan bütün yurttaşlar ve devlet arasındaki sözleşmedir. Halka dayalı, adalete dayalı, ayrımcılığı reddeden metinlerden oluşması gerekir. Anayasalar ilahi metinler değildir, değiştirilemez diye kesin emir söz konusu olmaz. Siyasi çıkarlardan, iktidardan düşme endişesinden sıyrılmak gerekir. Bazı maddelerin, bunlardan en önemlisi Kürt meselesi, anadilde eğitim vb. hiç tartışılmaya açılmayacağı ve bunlara değişiklik teklifi bile sunulmayacağı yönünde eğilimler var.

Değiştirilemez denilen maddeler değişmezse beş yıl sonra aynı süreçler tekrar yaşanır.

Mevcut meclisin yapacağı anayasanın sivil ve demokratik bir anayasa olabilmesi için neler yapılmalı?

Öncelikle köylerden metropollere her kesimin görüş ve önerileri alınmalı ve yazılmalı. Bu ülkede yaşayan bütün kesimlerin taleplerini karşılayabilecek, anlaşılır, sade, yoruma mahal vermeyen, ötekileştirmeyen, insan haklarını güvence altına alan bir anlayışa sahip olmalı. Sivil, özgürlükçü demokratik bir anayasa olması için herkesin, "evet bu benim anayasam!" diyebilmesi için TBMM'nin ciddi bir kararlılığa ve gayrete olması lazım.

Anayasadaki hiçbir madde yoruma açık ifadeler içermemeli

Siyah Pembe Üçgen LGBTT Derneği'nden Erdem Gür ile yeni anayasa hakkında görüştük.

Türkiye'nin yeni bir anayasaya ihtiyacı var mı? Niçin?

Evet var, çünkü halihazırdaki anayasa toplumdaki bir çok bireyin ve kesimin haklarını korumamakta, "genel ahlak", "kamu düzenini korumak" gibi yoruma açık ibareler içermekte, bu durum birçok bireyin doğrudan ya da dolaylı olarak ayrımcılığa uğramasına ve mağdurlaşmasına neden olmaktadır.

TBMM'nin anayasa yapım sürecine Sivil toplumun katılımı için belirlenen mekanizmalar yeterli mi? Sivil toplumun katılımını artırmak için farklı neler yapılabilir?

Bu konuda hak temelli bir yaklaşımın kabullenmesi, sesini duyurmakta zorlanan ve en çok mağdur olan kesimden başlayarak görüşlerin toplanması gerekiyor. Görüşlerin gerekli komisyonlara ulaşmasını beklemekten ziyade komisyonların bu konuda birimler oluşturarak ve mümkünse de yerinde bu kesimlerden talep toplama yolu benimsenmeli.

Yeni anayasa sürecinde toplumsal uzlaşmanın sağlanması olanaklı mı? Toplumsal uzlaşmanın sağlanmasında sivil toplum örgütleri nasıl bir rol üstlenebilir?

Toplumun uzlaşmasının yolu, "birey" olarak her bir kişinin ayrı ayrı haklarının korunmasından ve bu konuyla ilgili toplumun devlete güven duymasından geçiyor. Toplumsal uzlaşmayı da bireylerin tek başına kendisinden beklemek büyük bir yanılgı olur. Bu yanılgının kendisi sürekli duyduğumuz "toplum buna hazır değil" gibi bir söylemin oluşmasına neden olmaktadır.

Yeni anayasanın herhangi üç maddesini siz yazıyor olsaydınız, hangi konu ya da konulardaki maddeleri yazmak isterdiniz? Neyi amaçlardınız?

Madde madde tasarlamak aktivist olarak benim aklımın erdiği bir şey değil ama yeni anayasadan beklentilerim hem kendi adıma hem de örgütüm adına var tabii ki. Öncelikle anayasa yapım aşamasında toplumun katılımı güçlendirilmeli. Vatandaş olmayanlar da dahil olmak üzere birey hakları üzerinden hareketle herkesin hak ve özgürlükleri güvence altına alınmalı. Eşitliği düzenleyen ve nefret suçları ile ilgili düzenlemelerdeki maddelerde açıkça "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği" ibareleri yer almalı. Ayrıca

cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği mutlaka tanımlanmalı. Tabii bu tüm maddeler için de geçerli. Anayasadaki tüm maddeler açık ve net bir şekilde tanımlanmalı ve yoruma açık "genel ahlak", "müstehcenlik" ve "kamu düzeni" gibi muğlak ifadeler kesinlikle yer almamalı. Anayasada korunan hak ve özgürlüklerin uygulamada karşılık bulup bulmadığı ve herhangi bir ihlal olup olmadığı izlenmeli. Bu izlemeyi yapacak yapı mutlaka özerk olmalı ve anayasada tanımlanmalı.

"Yeni" değil, "gerçek" anayasa

Doğu Akdeniz Sivil Toplum Platformu'ndan Tuncay Özgünen yeni anayasa ile ilgili görüşlerini bizimle paylaştı.

Mevcut anayasamızın tümünü ya da bir bölümünü okudunuz mu? Sizce yeni bir anayasa gerekli mi? Mevcut anayasa toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenebilir mi?

1808 Sened-i İttifak'tan başlayarak en son referandumunda kabul edilen metine kadar geçen süre içinde çıkarılan, anayasa bağlamında kabul edilecek metinleri ve bu metinlere yapılan düzeltmeleri erişebildiğim kadar, okuyup anlamaya çalıştım. Son referandumda önerilen değişikliklerin ise ancak başlangıç bölümlerini okuyup gerisini okumaya gerek duymadım.

Kanımcı bize "yeni anayasa" değil "gerçek anayasa" gerekmektedir. Birkaç ayrıcalığı dışında bugüne kadar yürürlükte olan ve anayasa adını taşıyan metinler, başlarına takılan (ve önkilerden aynen kopya edilen) üstün körü birkaç ibare dışında anayasa kavramı ve ruhuyla ilgisiz olup belki yasa olarak adlandırılabilir.

Anayasa olarak adlandırılan mevcut metin bir anayasa olmayıp erki ele geçiren ve sağdan sola geniş bir yelpaze oluşturan grup veya zümrelerin iktidarlarını pekiştirecek hükümler getiren, zorda kalınca da görmezden gelinen bir kırkambardır. Kabul tarihinden başlayarak günümüze kadar delik deşik edilmesi, bir Cumhurbaşkanımız tarafından "bir kere delinse bir şey olmaz" vecizesiyle betimlenmesi ve şu anda Cumhurbaşkanlığı süresini bile tartışmaya açması bu metnin ne olduğunu söylemektedir. Temelden bozuk olan bir metnin düzeltilip düzenlenmesinin söz konusu olamaması ise zaten bugüne kadar yapılan değişikliklerin bir işe yaramamış olmasından açıkça anlaşılacaktır.

Yeni anayasa tartışmalarını takip ediyor musunuz? Meclis'in yaklaşımı ve toplumun katılımı sizce yeterli mi? Süreç umut veriyor mu?

Çok sınırlı ve genellikle sosyal medya yoluyla izlemeye çalışıyorum. TBMM'nin olağan yasama ve denetleme görevini bile nasıl yürüttüğünü her Türk vatandaşı gibi hayretle izliyorum ve bu kurumun yaklaşımı bana bir şey ifade etmiyor. Mevcut sistem içinde TBMM'nin görev ve sözcülüğü sadece parti başkanları ve hatta sadece iktidar partisinin başkanına zımnen devredilmiş olduğundan aslında bu görüşlerin bir değer taşıdığını da sanmıyorum; bu girişimin bir şey yapmak için değil bir şey yapıyor gibi görünmek için yürütüldüğüne inanıyorum. Toplumun katılımına gelince, toplumun bir şeye katıldığını da sanmamakla beraber bu tartışmanın, en azından ümmetten millete geçiş evresindeki bir toplumda gelecek için büyük bir umut vaad ettiğini düşünüyorum ve bu tartışmaların özellikle sivil toplum örgütleri tarafından yoğun şekilde topluma yaygınlaştırılmasının gelecek için yararlı olacağını sanıyorum.

Mevcut meclisin yapacağı anayasa sizce sivil bir anayasa olabilir mi? Olabilmesi için ne yapılması gerekir? Şu anki mekanizmalar bunun için yeterli mi?

Siyasi Partiler Kanunu'na göre oluşturulan mevcut meclisin, lafzen meşru olmakla birlikte bu kurguda kullanılan yöntem olarak parlamenter demokrasinin temel ilkeleri ile bağdaştığını söylemek çok zordur. Kullanılan yöntem aslında gerçek bir seçim olmayıp, parti liderleri tarafından atanmış olan adaylar arasından seçim

yapılması olduğundan gerçek bir "sivil meclis" olmayan bir yapının "sivil anayasa" yapabilmesi düşünülemez. Olağan yasalar için dahi parlamenter demokrasiye uygunluğu tartışılır bir meclisten anayasa konusunda istenebilecek tek şey bu hevesten vaz geçmeleri, gerçek demokrasi ile bağdaşır bir Siyasi Partiler Kanunu çıkartarak her türlü kısıtlamalar arındırılmış gerçek bir seçimle gerçek bir parlamento kurmalarıdır. Kaldı ki, anayasa tarihine bakıldığında bu toplumsal mutabakat metinlerinin toplumlarda büyük kriz ve çözümler dönemlerinin ardından oluşan "Kurucu Meclisler" tarafından hazırlandığı hemen görülür. Şu anki mekanizmaların uygunluğu sorusuna gelince, günümüzdeki temel sorunumuz, mevcudu ileriye götürmek bir yana, eldeki kırık dökük özgürlük ve güvencelerin nasıl korunacağıdır.

Yeni anayasanın herhangi üç maddesini siz yazıyor olsaydınız, hangi maddeleri yazmak isterdiniz? Neyi amaçlardınız?

- 1) Türkiye Cumhuriyeti, ırk, dil, din, cinsiyet, yaş ve yurttaşlığa giriş tarihine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyetine yurttaşlık bağı ile bağlı ve "Ne mutlu Türküm diyene" ifadesini özümsemiş her yönden eşit yurttaşların kurduğu parlamenter bir demokrasidir. Devletin resmi dili Türkçedir.
- 2) Türkiye Cumhuriyeti 1948 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesini temel ilke olarak kabul eder ve bu ilkeleri doğrudan veya dolaylı olarak geçersiz kılacak her türlü girişimi reddederken üçüncü kuşak insan haklarına ek olarak insanlık mirası olan doğanın, tarihi-kültürel dokunun korunmasını, hayvan haklarının gözetilmesini, çocuk, kadın, engelli, azınlık, farklı dinsel veya toplumsal yaşam seçimi yapmış üyelerini gözetecek ve koruyacak her türlü önlemi alır.
- 3) Türkiye Cumhuriyeti Türk vatanının savunulması ve mazlum halkların korunması dışında savaşı reddeder. Ulusun hedefi bilimin rehberliğinde barışçı bir bilgi toplumuna erişmek olup bu ereğe ulaşmada Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği dahil bütün kamu görevlendirilmelerinde ehliyet ve liyakat esas alınır. Kürsü masuniyeti, fikirlerini açıklamak ve bilgiye erişmek dahil düşünce özgürlüğü korunurken hiçbir kişi veya makam yasal dokunulmazlığa sahip değildir.

Sivil Aktivistler

Serkan Köybaşı (Ekolojik Anayasa Girişimi)

1980'de Almanya'da doğdu. 1999'da Galatasaray Lisesi'nden, 2004'te Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı Üniversite'nin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans yaparken halen görev yaptığı Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak işe başladı. Şu anda aynı Enstitü'nün doktora programında tezini yazmaktadır. Yeşiller Partisi ve Ekolojik Anayasa Girişimi üyesi olan Serkan Köybaşı bir süre Açık Radyo'da sivil toplum örgütlerinin yeni anayasadaki beklentilerinin konuşulduğu "Benim Anayasam" adlı bir program yaptı. Bir seneyi aşkın bir süredir ise www.anayasagundemi.com adresindeki blogu yayınlıyor.

Anayasa konusunda etkinliklere katılıyor, izlenimlerinizi anayasagundemi.com sitesini aracılığıyla paylaşıyor ve sosyal medya mecralarını etkin kullanıyorsunuz. Toplumda anayasa tartışmalarına ilgiyi nasıl görüyorsunuz?

Şu anda anayasa yapım süreci TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu ile sivil toplum örgütleri arasındaki görüşmelerden ibaret. Anayasa platformlarının çeşitli şehirlerde yaptığı toplantılarda yüksek katılım olduğu söyleniyor ancak toplantıların yapıldığı tüm salonlar hıncahınc dolu olsa bile toplam ne kadar insana ulaşmış olursunuz ki? Sonuçta 75 milyon nüfuslu bir ülkeden bahsediyoruz.

Kanımcı, sokaktaki vatandaşın yeni anayasa diye bir gündemi yok. TBMM Başkanı Cemil Çiçek'in her vesilede dillendirdiği bu heyecansızlığın en önemli nedeni vatandaşlarda birey bilincinin oturmamış olması. Şimdiye kadar sürekli sistem dışında tutulan, görüşüne başvurulmayan, yeri geldiğinde hor görülen, devlet "büyükleri" karşısında her zaman "küçük" kabul edilen sıradan vatandaş, anayasanın kendi toplum sözleşmesi olduğunu ve onu asıl yazması gerekenin kendisi olduğunu düşünemiyor. Böyle bir özgüven geliştirmesine hiçbir zaman izin verilmemiş. Bilinçaltında "devlet büyükleri yapar, ben uyarım" var. O yüzden şimdi bugün "neden vatandaş anayasa ile ilgili sözünü söylemiyor?" demek haksızlık. Yıllardan beri ezmeseydin, ifade özgürlüğünü kullandı diye tutuklamasaydın, apolitize etmeseydin şimdi konuşan bir toplum olurdu karşında. Geçmiş olsun.

TBMM Başkanı Cemil Çiçek sivil toplum örgütlerinin sürece yeterince katılmadığından dert yanıyor. Sizce bunun sebebi ne olabilir?

Ben yeterince katılmadıklarını düşünmüyorum. Belli başlı bütün sivil toplum örgütleri çalışmalarını yapıp Komisyon'a sundu ve halen de sunuyor. Ama tabii bunlarda bile "sürece katılsam ne olacak ki?" düşüncesi var diye düşünüyorum. Çoğu kişiye "nasıl olsa sonunda iktidar kendi isteğini dayatacak" algısı var. Tabii bu algı boşu boşuna oluşmadı. Mevcut iktidar tarafından başlatılan sürecin, zaman gelecek ve yine iktidarın dayatmacı zihniyeti

neniyle çökeceği düşüncesi egemen. Böyle bir ortamda sivil toplumdan çok istekli davranmasını beklemek saflık olur.

Katılımın yeterli seviyede olmamasının bir diğer nedeni de ifade özgürlüğünün önündeki engeller. Bugün, bir dernek olarak hoşça gitmeyen bir düşünce açıkladığınızda, eylem veya basın açıklaması yaptığınızda suçlamalarla karşı karşıya kalabiliyorsunuz. Delil yokken, çelişkili polis ifadeleri varken, sırf bir eylem yakınlarında poşu takarken görüldüğü için Cihan Kırmızıgül olmayan bir örgüte

üyelik suçlamasıyla iki yıl tutuklu kaldı. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi barışçıl yollarla yapılan tüm açıklamaları korusa da, böyle bir ortamda, "yeni anayasada federal yapı olsun" diyebilir misiniz? Peki bunu düşünüyor ve diyemiyorsanız, ne yaparsınız? Susarsınız.

Bizsiz Anayasa Olmaz kampanyası sizce bu durumu değiştirebilir mi? Sosyal medya mecraları yeni anayasa yapım sürecinde nasıl kullanılabilir?

Bu süreçte sosyal medya bir yere kadar işe yarayabilir. Özellikle şehirliler kesimin olan bitenden haberdar olması ve hatta sürece katılması ve müdahale etmesi için internet önemli bir araç. Bu açıdan Bizsiz Anayasa Olmaz kampanyası da önemli bir boşluğu dolduruyor.

Sosyal medyanın yeni fenomeni twitter çok değil, etkin kullanılmalı. Ancak kanımcı en önemli sıçrama kısa videolar aracılığıyla

olur. Güzel kurgulanmış, mesajını net veren, kaliteli videolar son zamanlarda çok etkili. Bu tür videolar çekilip sosyal ağlar aracılığıyla yaygınlaştırılırsa çok iyi geri dönüş alır diye düşünüyorum.

Siz aynı zamanda ekoloji alanında gönüllü çalışmalar da yürütüyorsunuz. Sizce yeni anayasa bu kapsamda neleri vurgulamalı?

Doğa olmazsa insan da olmaz. İnsan doğanın efendisi değil, onun bir parçası. Bu nedenle, yeni anayasanın insan değil, doğa merkezli olması gerekir. Doğayı koruduğunuz ve yaşamın sürdürülebilirliğini anayasal güvenceye aldığınız zaman insan da korunur. Üstelik sadece bugün yaşayanlar değil, gelecek nesiller de sizin yararlandığınız doğal nimetlerden sağlıklı şekilde yararlanabilir. O yüzden yeni anayasa günümüzdeki endüstriyel tüketime dayalı düzene son vermeli ve doğayı "kaynak" olarak görmekten vazgeçmeli. Yeni anayasa Doğa Ana'nın haklarını ve tüm insan hak ve özgürlüklerini güvenceli olarak tanıyan, kadın-erkek eşitliğini hayata geçirecek düzenlemeleri içeren ekolojik bir anayasa olmalı.

STGMD

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu Başkanı: Levent Korkut

Başkan Yardımcısı: Hülya Denizalp

Genel Sekreter: Ozan Çakmak

Sayman: Betül Dinçer

Üyeler: Gürcan Banger, Fahri Huvaj, Şeyhmus Diken

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği adına sahibi: Levent Korkut

Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Ergün Kayabaş

Grafik Tasarım: Gülru Höyük

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

Tunus Caddesi 85/8,

06680 Kavaklıdere, Ankara

Tel: (312) 442 42 62 (pbx)

Faks: (312) 442 57 55

e-posta: bilgi@stgm.org.tr

web: www.stgm.org.tr

STGM Adana Yerel Destek Merkezi

Kurtuluş Mah. Ziyapaşa Bul. Kızılay Kan Merkezi

Sok. (64010 Sok.) Dr. Muzaffer Ersalan Apt.

No: 14 K: 1 D: 1 Seyhan, Adana

Tel: (322) 453 04 50 - 51 Faks: (322) 453 04 02

e-posta: adana@stgm.org.tr

web: http://adana.stgm.org.tr

STGM Denizli Yerel Destek Merkezi

Tel: 0533 324 83 59

e-posta: denizli@stgm.org.tr

web: http://denizli.stgm.org.tr

STGM Diyarbakır Yerel Destek Merkezi

Fabrika Cad. Sümerpark Kampüsü

Kent Gönüllüleri Binası Kat: 1 Diyarbakır

Tel: (412) 226 60 77 Faks: (412) 226 30 65

e-posta: diyarbakir@stgm.org.tr

web: http://diyarbakir.stgm.org.tr

STGM Eskişehir Yerel Destek Merkezi

Deliklikaş Mah. Gürman Sok.

No: 16, 26090 Eskişehir

Tel: (222) 220 40 36 Faks: (222) 220 40 76

e-posta: eskisehir@stgm.org.tr

web: http://eskisehir.stgm.org.tr

ISSN 1306-5297